

OULUN SEUDUN HENGITYSYHDISTYS RY 60 VUOTTA

KATSAUS TOIMINTAAN

YHDISTYKSEN PERUSTAMINEN

21.4.1947 klo 19.00 kokoontui Oulun raattiin tohtori H. Lahdensuo, Tuberkuloosiliiton edustaja Veikko Tuominen ja seitsemäntoista oululaista henkilöä keskustelemaan mahdollisen liiton alaosaston perustamisesta Oulun kaupunkiin. Nimeksi hyväksyttiin Oulun Seudun Tuberkuloosiyhdistys ry ja liiton mallisääntöjen pohjalta päätettiin yhdistys ilmoittaa rekisteriin. Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Matti Honka.

Vuosikymmenien aikana liittomme ja mukana myös yhdistyksemme nimi on käynyt oman kehityshistoriansa. Aluksi Oulun Seudun Tuberkuloosi ry, välillä Oulun Tuberkuloosi- ja Keuhkovammaiset ry, sitten Oulun Keuhkovammaiset ry, ja nykyisin Oulun Seudun Hengitysyhdistys ry. Toimintojen ja tarpeiden kehittymisen myötä on haluttu "rukata" myös nimeä vastaamaan sen hetkistä yhdistyskuvaa. Kun katsomme seuraavassa yhdistyksen toimintaa eri vuosikymmenillä voitaneen karkeasti ottaen todeta, että alkuperäisestä palvelu- ja auttamistyöstä ollaan siirtymässä nykyajan aikaa vastaavaan kansalaisjärjestötoimintaan.

1950-LUKU

- SOSIAALISTA AVUSTUSTOIMINTAA
- LUJA USKO AATTEESEEN JA TOIMINNAN KASVUUN

Yhdistyksen alkuvuosina toiminta oli vaatimatonta. 50-luvulla käytettiin huomattavasti varoja tuberkuloosipotilaiden avustustoimintaan. Valtakunnallisen keräystoiminnan liitto aloitti 1952. Tällöin kerättiin ensimmäisen kerran myös tutuksi tullutta Elämä Voittaa -keräystä. Jo 1950-luvulla yhdistys kokeili erilaisia varainhankintatoimia ja visioi rohkeana tulevaisuuteen. Mainittakoon, että 4.6.1951 yhdistyksen johtokunta päätti esittää liittokokoukselle toipilas-ammattikoulun perustamista Ouluun. Aloite poiki niin, että Merikosken Ammattikoulu aloitti toimintansa Oulun Kasarmintiellä 1957.

1960-LUKU

- VALTAKUNNASSA LAINSÄÄDÄNNÖLLISIÄ UUDISTUKSIA
- ELINKEINONEUVONTA TYÖLLISTÄÄ
- KIINTEISTÖ OY OULUNKOSKI RAKENNETAAN
- JÄSENTIEDOTUSTA KEHITETÄÄN

Kesällä 1962 tulivat voimaan työeläkelait (TEL ja LEL) ja 1963 eduskunta säätöi sairausvakuutuslain.

1960-luku oli yhdistyksellä aktiivista kehityksen ja uusien haasteiden aikaa. Invalidien elinkeinoneuvonta aloitettiin 1965. Toiminta tarkoitti, että itsenäisiä invalidiyrittäjiä tuettiin työvoimahallinnon erityismäärärahoilla. Tästä alkoi yhdistyksen vammaisia tukeva työllistämistoiminta, joka jatkui aina 1980-luvun loppupuolelle saakka. Vuonna 1960 valmistui Hintantie 19, liiton Päivärinteen yhdistyksen ja Oulun yhdistyksen yhteinen asuntolainoitettu vuokratalo, Kiinteistö Oy Oulunkoski. Kaksikymmentäyksi jäsenperhettä muutti taloon 1964.

Yhdistykselle palkattiin vakinainen toiminnanjohtaja 1961. Tällöin alettiin lähettää jäsenille omia jäsenkirjeitä. Kirjeet muuttuivat 1964 omaksi, neljä kertaa vuodessa ilmestyväksi Elämä Voittaa -jäsenlehdeksi.

Vuonna 1964 alkoi kauppatorin vaakahuoneen ja sen yhteydessä olevan yleisö-WC:n pito, sekä Tuiran uimalan yhteydessä olevan kioskin hoito. Ko. kohteet olivat pitkään yhdistyksellä varainhankintakohteina.

1970-LUKU

- KESÄKOTI JÄSENISTÖLLE
- LIIKUNTATOIMINTA KÄYNNISTYY
- TEHDÄÄN RETKIÄ
- SUOJATOIMINTA KEHITTYY
- PERUSTETAAN VARTIOIMISLIIKE
- TUPAKKALAKI ASTUU VOIMAAN

Yhdistyksen pitkäaikainen toive, oma kesäkotijäsenistön käyttöön toteutui v. 1972. Tällöin Oulun kaupunki vuokrasi yhdistykselle vanhan huvilakiinteistön Oulun Hietasaaresta Holstinsalmen tien päästä. Ko. kiinteistö Holstinhovi oli yhdistyksen hoidossa n. 15 vuoden ajan. Nykyisin kyseisellä paikalla on kylpylähotelli. Holstinhovin pihamaalla alkoi yhdistyksen vieläkin harjoittama lentopallo- ja muu liikuntatoiminta.

Invalidien elinkeinoneuvonnasta alkanut laajamittainen vammaisten työllistämistoiminta suojatyö laajeni voimakkaasti 1970-luvulla. Invalidien Työkeskus-nimi otettiin käyttöön vuonna 1970. Seuraavana vuonna 1971 suojatyötoiminta tuli invalidihuoltolain piiriin kokeilusäädöksellä ja ne oli voimassa vuosikymmenen loppuun saakka. Yhdistys kantoi toiminnasta kaiken vastuun. Aluksi toimintaa harjoitettiin Oulun kaupungilta vuokratuissa vanhoissa kiinteistöissä, kunnes yhdistyksen hallinto teki rohkean päätöksen rakentaa työkeskustoimintaa varten omat työtilat. Työkeskuskiinteistö valmistui Pikku-likankadulle 1975 ja tilojen laajennus 1979. Yhdistyksen toimisto siirtyi myös työkeskuskiinteistöön. Sitä ennen ehdittiin olla Kirkkokatu 17:ssä, Kirkkokatu 8:ssa, Pakkahuoneenkatu 9:ssä ja Mäkelininkatu 7:ssä. Invalidien elinkeinoneuvontaa hoidettiin työkeskustoiminnan ohella laajalla toimialueella aina vuoteen 1987 saakka, jolloin se valtakunnassa sellaisenaan lopetettiin.

Vuonna 1970 yhdistys perusti Oulun Vartioimisliikkeen. Parhailaan liike työllisti noin kolmekymmentä työntekijää. Ajan kuluessa ko. ala automatisoitui ja yhdistyksen hallitus katsoi parhaaksi myydä liikkeen kahdenkymmenen toimintavuoden jälkeen. Viimeisen kymmenen vuoden ajan vartioimisliikkeen toiminta olikin yksi osa työkeskuksen toimintaa.

Jäsentoiminnassa tehtiin ahkerasti ruska- ja hiihtoretkiä ja osallistuttiin järjestöjen yhteiseen pohjoiskalottitoimintaan.

Liiton ja yhdistyksien kannalta yksi tärkeimmistä lainsäädännöistä oli tupakkalain aikaansaaminen. Laki astui voimaan 1.3.1979.

1980-LUKU

- VAMMAISHUOLTO KUNTIEN TEHTÄVÄKSI
- SUOJATYÖTOIMINTA KAUPUNGILLE
- HOLSTINHOVISTA JOHTENHOVIIN
- JÄSENTOIMINTA JALKAUTUU MYÖS MAASEUDULLE
- HANKITAAN LOMAOSAKKEITA
- ASTMA ENTISTÄ YLEISEMPI SAIRAUS JÄSENISTÖSSÄ

Kesäkuussa 1982 hyväksyttiin eduskunnassa noin neljäkymmentä lakia käsittävä ns. VALTAVA-uudistus, joka tuli voimaan 1984 alusta lähtien. Samassa yhteydessä säädettiin uusi sosiaalihuoltolaki ja invalidihuoltolakia muutettiin niin, että vammaishuolto kokonaisuudessaan tuki kuntien lakisäätöiseksi tehtäväksi.

Vuosi 1981 oli myös YK:n nimeämä kansainvälinen vammaisten vuosi. Kuntiin alettiin perustaa

vammaisneuvostoja, ja tätä kautta sai viranomaisten ja vammaisjärjestöjen yhteistyö mukavasti lisäpotkua. Yhdistys Oulussa ja Silmutoimikuntien edustaja maakunnissa ovatkin olleet kiitettävästi mukana vammaisneuvostoissa.

1980-luvulla liitto aloitti aktiivisen työn puhtaan ilman puolesta. Ko. asian puolesta myös yhdistyksessä järjestettiin lukuisia tilaisuuksia ja kampanjointia. 14.3.1988 Oulun kaupungin valtuusto hyväksyi yhdistyksen IIKKA-tuotannossa harjoittaman työtoiminnan omaksi toiminnaksi 1.4.1988 lukien. Työkeskuskiinteistö jäi edelleen yhdistyksen omistukseen. Jo tätä ennen, eli 7.1.1988 yhdistys myi omistamansa Oulun Vartioimisliikkeen alan erikoisliikkeelle. Samoin jo 9.12.1976 yhdistyksen perustama Oulun ensimmäinen vammaisten kuljetuspalveluauto "invataksi" siirtyi liikennelupineen yksityiselle yrittäjälle.

Edellä mainitut järjestelyt antoivat yhdistykselle uutta liikkumatilaa jäsenoimintaan ja jäsenpalveluihin. 10.5.1984 yhdistys allekirjoitti kauppakirjat kahden lomaosakkeen hankinnasta Rokuan kuntokeskuksen läheisyydestä, Utajärveltä. Edelleen yhdistys osti lomaosakkeen Muonion Olostunturilta. Rokuan lomaosakkeet on tarkoitettu vain jäsenistön lomailukäyttöön, mutta Oloksen osaketta saivat vuokrata myös muut Lapin ystävät.

Syksyllä 1987 menetettiin Holstinhovi hotellirakennuksen alle, mutta jo samana syksynä, eli 11.11.1987 tehtiin kaupat Pelastusarmeijan kanssa nykyisellä paikalla olleista rakennuksista ja tontin vuokrasopimus Oulun kaupungin kanssa. Johteenhovia onkin sen jälkeen eri vuosina voimakkaasti rakennettu. Tällä hetkellä myös yhdistyksen toimitilat ovat Johteenhovin suojissa.

1980-luvulla alettiin tehostaa jäsenyyttä maaseudulla, perustamalla paikallisia työryhmiä, ns. Silmutoimikuntia eri kuntiin. Näin saatiin ainakin joihinkin kuntiin viriämään hyvinkin vilkas paikallinen toiminta, alueella asuvan jäsenistön itsensä vetävinä. Ensi kerran tällaista paikallista työtä kokeiltiin jo 1950-luvulla, mutta silloin toimikunnan elinikä oli lyhyt.

1980-luvulla astmaa sairastavien jäsenien osuus yhdistyksen jäsenistössä lisääntyi kovasti, ollen sen vuosikymmenen vaihteessa jo noin 50 % kokonaisuusjäsenmäärästä.

1990-LUKU

- YHTEISKUNTA RAVISTELI LAMAVUODET
- YHDISTYS HANKKI TOIMITILAT KESKUSTASTA
- SILMUTOIMIKUNNAT JA JAOSTOT TOIMIVAT
- YHDISTYKSEN TALOUSTILANNE VAKAA
- PITKÄAIKAISIA TOIMIJOITA "SIVIILIIN"

Kansalaiset saivat rajusti kokea 1990-luvulla talouselämää kosketaneen laman seuraamukset. Tämä jätti jälkensä myös sosiaaliseen hyvinvointiin. Onneksi yhdistys oli saanut luotua sellaiset taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet, että se pystyi jopa lisäämään jäsenpalvelujaan, varsinkin kun yhteiskunta samanaikaisesti ajoi toimintaansa alas.

Yhdistyksen jäsenistä koottiin Silmutoimikuntien lisäksi erilaisia jaostoja, jotka ideoivat ja käytännössä myös toteuttivat haluamaansa jäsenoimintaa.

25.5.1993 yhdistys teki jälleen merkittävän investoinnin, ostamalla toimitilaosakkeen Oulun kaupungin keskustasta, Valkealinnan talosta. Uusiin tiloihin muutettiin remontin jälkeen 5.7.1993. Uusi osoite oli Isokatu 19 A 8.

1990-luvulla yhdistyksen talous oli hyvässä kunnossa ja vuosittainen tulonmuodostus antoi mahdollisuuden turvalliseen toimintaan.

Vuosituhanen vaihteessa yhdistyksen hallintoa pitkään (v. 1965 - 1999) luotsanneen puheenjohtajan Väinö Aallon puheenjohtajuus vaihtui kunniapuheenjohtajan arvoon. Samoin yhdistyksen pitkäaikainen toiminnanjohtaja Ossi Hanhela jäi eläkkeelle v. 1995, ollen kuitenkin vielä pari vuotta yhdistyksen hallituksessa. 31.12.1995 oli yhdistyksessä 2997 jäsentä.

2000 - 2007

- MUUTOKSEN TUULET

Timo Eskelinen toimi yhdistyksen puheenjohtajana v. 2000 - 2005. Jarmo Meriläisellä oli pitkä ura yhdistyksen palveluksessa. Ensin järjestösihteerinä v. 1986 - 1999 ja toiminnanjohtajana 1999 - 2002. Katja Ruokolainen toimi aluksi yhdistyksen toimistosihteerinä vuosina 1997 - 2005 ja toiminnanjohtajana 15.10.2006 saakka.

2000-luvun alkuvuosina tapahtui yhdistyksen toimintakulttuurissa muutoksia. Tällöin panostettiin entistä enemmän liiketoimintaan ja se söi voimavarjoja jäsenyöltä. Rakentaminen ja investoinnit rasittivat myös yhdistyksen taloutta. Oloksen lomaosake myytiin 16.9.1999. Johteenhovin lisärakennus valmistui marraskuussa 2000. HotelliKiinteistö Hallan Henkäys Hyrysalmen Ukkohallasta ostettiin 19.10.2001 ja myytiin 5.10.2004. Kiinteistö Oy Oulunkosken yhdistyksen osuus siirtyi liiton hallintaan. Valkealinnan toimisto-osake myytiin 5.10.2004. Työkeskuskiinteistö Pikku-Iikankadulla tuhoutui tulipalossa 6.9.2006. Edellä olevaan viitaten voitaneen todeta, että aivan liian lyhyellä aikavälillä tapahtui aivan liian paljon.

Vuosikymmenien aikana yhdistyksen toiminta on ollut aaltoliikettä, niin kuin elämä yleensä on. Oulun Seudun Hengitysliitolla on kuitenkin upea toimintahistoria, josta me yhdistyksen jäsenet saamme olla ylpeitä.

Vuoden 2006 alusta lukien uutena puheenjohtajana aloitti Arja Huhtanen. Uudella hallinnolla riitti haasteita ja tässä he tarvitsivat myös jäsenistön tuen.

Jäsentyössä Hengitysliitto on viime vuosina kovasti painottanut vertaistuen merkitystä ja aivan erityisesti uusiin jäseniin. Vertaistuki tarjoaa kaksisuuntaisesti henkistä hyvinvointia. Toinen toiselleen voi tarjota tiedon lisäksi ystävyyttä ja lähimmäisen rakkautta.

Hengitysliitto ja sen jäsenyhdistykset muuttuivat vuonna 2007 sääntömuutoksen kautta vammaisjärjestöstä sosiaali- ja kansanterveysjärjestöksi. Mikä vaikutus sillä on paikalliseen toimintaan ja jäsenyöhön nähtäneen tulevana aikoina. Toivottavaa olisi, että tarjolla oleva palvelu kohtaisi sitä tarvitsevan yksittäisen jäsenen.

LOPUKSI

Edellä oleva toimintakatsaus on kovin pintapuolinen ja antaa vain kalpean kuvan suuren yhdistyksen toiminnasta. Noin 3000 jäsenen yhdistyksenä Oulun Seudun Hengitysliitto on Hengitysliiton suurimpia. Toimialue on suuri, ja se luo haasteita tasavertaiseen jäsenpalveluun eri alueilla. Tällä hetkellä Oulun kaupungin lisäksi toimialueeseen kuuluu Hailuoto, Haukipudas, Ii, Kempele, Kiiminki, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Oulunsalo, Pudasjärvi, Rantsila, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala, Yli-Ii ja Yli-Kiiminki. Maaseututyötä helpottamassa on neljä Silmutoimikuntaa, jotka toimivat Haukiputaalla, Pudasjärvellä, Utajärvi-Vaalan alueella ja Yli-Iissä.

Yhdistyksen hallituksella ja varsinkin puheenjohtajalla on suuri vastuu näinkin suuren yhdistyksen toiminnassa. Hyvä johtaminen ja pitkäjänteinen työ takaavat tulevaisuudessakin menestymisen eväät.

Puheenjohtajina ovat toimineet:

Matti Honka 1947 - 1950

Lauri Ala-Aho 1951 - 1957

Eino Kilpinen 1958 - 1963

Väinö Malinen 1964

Väinö Aalto 1965 - 1999

Timo Eskelinen 2000 - 2005

Arja Huhtanen 2006 - 2007

Yhdistyksen toiminnanjohtajina:

Heikki Juurus 1961 - 1968

Asko Nurminen 1968 - 1969

Valto Holappa 1969 - 1976

Ossi Hanhela 1979 - 1995

Jarmo Meriläinen 1999 - 2000

Katja Ruokolainen 2005 - 2006

Edellä olevien lisäksi yhdistyksen palkkalistoilla on ollut lukuisa määrä muita hienoja ja osaavia luottamus- ja toimihenkilöitä, joiden nimiä näin suppean katsauksen kyseessä ollen ei ole mahdollisuus luetella. Ehkäpä kaikkein arvokkaimman työn ovat kuitenkin tehneet ne kymmenet ja sadat yhdistyksen jäsenet, jotka vapaaehtoisesti ja suurella ilolla ovat toimineet yhdistyksen ja näin muiden jäsenien hyväksi.

Katsauksen yhdistyksen historiaan on kirjoittanut Ossi Hanhela, joka on työskennellyt yhdistyksen toiminnanjohtajana vuosina 1979 - 1995.